

Implicaties van de wettelijke regelingen rond co-ouderschap en/of niet-samenlevende ouders

1. WETTELIJK KADER

1.1. Hoederecht en bezoekrecht

1.2. Wet van 13 april 1995 betreffende de gezamenlijke uitoefening van het ouderlijk gezag

1.2.1. Gezamenlijke uitoefening ouderlijk gezag

1.2.2. Exclusief ouderlijk gezag

1.2.3. Gemengde regeling

1.2.4. Omgangsrecht

1.2.5. Hoorrecht

1.2.6. Bilocatieregeling

1.3. Wet van 18 juli 2006 tot het bevoorrechten van een gelijkmatig verdeelde huisvesting van het kind van wie de ouders gescheiden zijn en tot regeling van de gedwongen tenuitvoerlegging inzake huisvesting van het kind

1.3.1. Algemeen

1.3.2. Ouderschapsoverleg

1.3.3. Niet-naleving van de verblijfsregeling

2. IMPACT OP DE SCHOLEN EN DE CLB'S

2.1. Ouders met gelijkmatig verdeelde huisvesting

2.2. Concrete situaties waarmee scholen geconfronteerd worden

2.2.1. In- en uitschrijven van leerlingen

2.2.2. Andere handelingen die een beslissing van ouders vereisen

2.2.3. Informatie inwinnen over een jongere

2.2.4. Contact met een jongere (omgangsrecht)

2.2.5. Hoorrecht van de minderjarige

2.3. Impact op de CLB's

A. De relatie tussen het CLB en de leerlingen en hun ouders

B. Het multidisciplinair dossier

2.3.1. Welke ouders kunnen de bevoegdheden uitoefenen?

2.3.2. Welke bevoegdheden?

2.3.2.1. Inzagerecht door de leerling en/of de ouders

2.3.2.2. Overdracht van gegevens aan derden

2.3.2.3. Informatieplicht van het CLB

3. BRONNEN

1. WETTELIJK KADER

1.1. Hoederecht en bezoekrecht

In 1995 werd het principe van co-ouderschap geïntroduceerd.

Voor de invoering van deze regeling was het gebruikelijk dat na een echtscheiding één ouder het hoederecht verkreeg over het minderjarige kind. Deze ouder was meteen gemachtigd om het ouderlijk gezag uit te oefenen en allerlei beslissingen te nemen over de opvoeding. De andere ouder kreeg enkel een bezoekrecht. Het bezoekrecht hield een controlerecht in op de uitoefening van het ouderlijk gezag. Via dit recht kon hij of zij informatie opvragen, maar geen beslissingen nemen i.v.m. de opvoeding. Indien de ouder met bezoekrecht problemen had met de wijze waarop de andere ouder het ouderlijk gezag uitoefende, kon hij of zij zich richten tot de jeugdrechtbank. De jeugdrechter behandelt immers geschillen tussen ouders over opvoeding buiten een echtscheiding of na een echtscheidingsvonnis.

Let wel: tijdens een echtscheidingsprocedure is de vrederechter, en niet de jeugdrechter, bevoegd om maatregelen te treffen.

De termen hoederecht en bezoekrecht bestaan vandaag niet meer.

1.2. Wet van 13 april 1995 betreffende de gezamenlijke uitoefening van het ouderlijk gezag

Op 13 april 1995 kwam er een wet betreffende de gezamenlijke uitoefening van het ouderlijk gezag. Enkele belangrijke begrippen die in deze wet voorkomen, worden hierna uiteengezet.

1.2.1. Gezamenlijke uitoefening ouderlijk gezag

De wet gaat uit van het principe dat beide ouders, samenlevend of niet, gezamenlijk instaan voor de opvoeding van hun kinderen. Ook de ouder bij wie de kinderen minder vaak verblijven, neemt mee beslissingen. Men spreekt hier van co-ouderschap, al gebruikt de wet deze term niet.

Om echter te vermijden dat bij elke beslissing van de ene ouder steeds de feitelijke tussenkomst van de andere vereist is, werd het principe van **een vermoeden van instemming** ingevoerd. Dat houdt in dat t.o.v. derden te goeder trouw, elke ouder die een handeling stelt, geacht wordt op te treden met instemming van de andere ouder.

Het beginsel van de gezamenlijke uitoefening van het ouderlijk gezag is dus van toepassing op:

- gehuwde ouders die samen leven;
- met elkaar gehuwde ouders die feitelijk gescheiden leven;
- ouders die in een echtscheidingsprocedure verwickeld zijn;
- ouders die uit de echt gescheiden zijn;
- ouders die samen geleefd hebben maar wiens feitelijke samenleving uit elkaar gevallen is;
- ouders die nooit met elkaar hebben samengeleefd.

De regel van de gezamenlijke uitoefening van het ouderlijk gezag geldt voor:

- de opvoeding van de minderjarige;
- het beheer van de goederen van de minderjarige;
- het vertegenwoordigen van het kind in alle burgerlijke handelingen.

1.2.2. Exclusief ouderlijk gezag

De rechter kan, als daar goede redenen voor zijn¹, beslissen om het ouderlijk gezag aan één van beide ouders toe te wijzen. Er is dan sprake van exclusief ouderlijk gezag voor één van beide ouders. Dit is niet hetzelfde als “ontzetting uit het ouderlijk gezag”.

Noot: Ontzetting uit het ouderlijk gezag.

Ontzetting uit het ouderlijk gezag is een extreme maatregel die slechts in een uitzonderlijke gevallen wordt toegepast:

- ouder die veroordeeld werd tot criminele of correctionele straf wegens een feit gepleegd op de persoon van of met behulp van een van zijn kinderen (Bijv. lichamelijk geweld, verlating, te vondeling leggen,...);
- ouder die de gezondheid, de veiligheid of de zedelijkheid van het kind in gevaar brengt;
- ouder die huwt met en persoon die reeds ontzet is uit het ouderlijk gezag (t.o.v. zijn eigen kinderen)

De ontzetting kan volledig of gedeeltelijk zijn. Bij gedeeltelijke ontzetting bepaalt de jeugdrechter welke rechten de ontzette ouder niet meer kan uitoefenen. De persoon die wordt aangesteld om de ouderlijke bevoegdheden op te nemen is de provoogd. Ondanks de volledige ontzetting kan de ontzette ouder nog persoonlijke contacten met zijn kind onderhouden mits toestemming van de provoogd.

1.2.3. Gemengde regeling

De rechter kan ook bepalen welke beslissingen over de opvoeding steeds met instemming van beide ouders dienen te worden genomen (bijv. schoolaangelegenheden).

De andere ouder behoudt in beide laatst vermelde regelingen wel het recht op persoonlijk contact met het kind. Deze ouder heeft ook recht om toezicht te houden op de opvoeding van het kind en mag steeds informatie opvragen bij de andere ouder of bij derden (bijv. de school, het CLB). Indien de ouder dit nodig acht in het belang van de kinderen kan hij of zij zich bovendien wenden tot de jeugdrechter.

1.2.4. Omgangsrecht

Beide ouders hebben recht op persoonlijk contact met hun kind.

Ook in het geval van exclusief ouderlijk gezag blijft de ouder die niet het ouderlijk gezag uitoefent, een recht van persoonlijk contact t.a.v. zijn kind behouden. De wijze waarop hij/zij dat persoonlijk contact onderhoudt, kan door de rechter worden vastgelegd. Het omgangsrecht kan enkel om bijzonder ernstige reden worden geweigerd.

Ook grootouders en andere personen die een bijzondere affectieve band met het kind kunnen aantonen, zoals een stiefouder, kunnen via de rechter omgangsrecht aanvragen.

De uitoefeningsmodaliteiten van het omgangsrecht worden door de rechter bepaald op grond van het belang van het kind.

¹ Bij gebrek aan overeenstemming over de huisvesting, opvoeding, opleiding, ontspanning, godsdienstige of levensbeschouwelijke basis, belangrijke beslissingen i.v.m. de gezondheid of overeenstemming strijdig met het belang van het kind.

1.2.5. Hoorrecht

Het hoorrecht is het recht van elke minderjarige die over het vereiste onderscheidingsvermogen beschikt, in elk geding dat hem/haar betreft, op zijn/haar verzoek of bij beslissing van de rechter, om gehoord te worden door de rechter of door de persoon door de rechter aangeduid². Het vereiste onderscheidingsvermogen wordt niet door elke rechter op dezelfde manier ingevuld. Het gaat bijvoorbeeld over de mate waarin de minderjarige in staat is om de gevolgen te overzien van wat hij/zij doet of zegt. Het is aan de rechter om te oordelen of het kind dat onderscheidingsvermogen bezit. Veel rechters nodigen jongeren pas uit vanaf 12 jaar, omdat ze jonge kinderen niet in staat achten hun mening te uiten. De wet legt echter geen leeftijd vast. Enkel voor de jeugdrechtbank trekt de wet een leeftijdsgrens. Vanaf 12 jaar is de jeugdrechter verplicht om het kind uit te nodigen als hij/zij zich moet uitspreken over de omgangsregeling na de scheiding van de ouders. Indien het kind nog geen 12 jaar is, mag de jeugdrechter zelf kiezen of hij overgaat tot oproeping of niet.

1.2.6 Bilocatieregeling

Co-ouderschap wordt vaak geassocieerd met een regeling waarbij de kinderen afwisselend een week bij de ene ouder verblijven en vervolgens een week bij de andere ouder. Dit is echter juridisch niet correct. Bij een dergelijke verblijfsregeling spreekt men van een bilocatieregeling.

1.3. Wet van 18 juli 2006 tot het bevoorrechten van een gelijkmatig verdeelde huisvesting van het kind wiens ouders gescheiden zijn en tot regeling van de gedwongen tenuitvoerlegging inzake huisvesting van het kind

1.3.1. Algemeen

De nieuwe wet van 18 juli 2006 werkt vooral de verblijfsregeling van de kinderen verder uit. Deze wet streeft naar het bevoorrechten van een gelijkmatig verdeelde huisvesting van de kinderen.

De grootste verandering is dat, indien een gescheiden paar het onderling niet eens wordt, de rechter de voorkeur moet geven aan een gelijkmatig verdeelde huisvesting van de kinderen. Dit is een grote stap vooruit voor talloze vaders, die vroeger hun kinderen enkel in het weekend zagen. Het is nu de ouder die ervan overtuigd is dat het kind beter af is op één hoofdadres die daar argumenten voor moet zoeken.

Door de nieuwe wet is de rechter ook verplicht de overeenkomst die de ouders samen maken, te volgen. Voorheen besliste een rechter bij een scheiding wat er met de kinderen gebeurde, ook al waren de ouders het eens over een verblijfsregeling voor de kinderen. Het gebeurde dat ouders die voorstander waren van een beurtelings verblijf door de rechtbank werden teruggedrukt. De rechter sprak dan toch een vonnis uit waarbij de kinderen één hoofdverblijf kregen, vanuit de overtuiging dat deze beslissing in het belang van het kind was.

Enkel omwille van gewichtige redenen kan de rechter voortaan nog tegen het akkoord van de ouders ingaan.

² Art. 931 van het Gerechtelijk Wetboek bepaalt: “... Evenwel kan een minderjarige die over het vereiste onderscheidingsvermogen beschikt, in elk geding dat hem betreft, op zijn verzoek of bij beslissing van de rechter, worden gehoord door de rechter of door de persoon die deze aanwijst, onverminderd de wettelijke bepalingen betreffende zijn vrijwillige tussenkomst en zijn toestemming. (...)

Wanneer een minderjarige het verzoek om gehoord te worden aan de rechter bij wie de zaak aanhangig is, of aan de procureur des Konings heeft gericht, kan het onderhoud slechts worden geweigerd bij een speciaal gemotiveerde beslissing, gegrond op het gegeven dat de minderjarige niet over het vereiste onderscheidingsvermogen beschikt. (...)

Wanneer de rechter beslist om een minderjarige te horen, kan laatstgenoemde weigeren gehoord te worden.”

Ook nieuw is dat ouders die de regeling gewijzigd willen zien, dat nu makkelijker kunnen. De zaak kan bij eenvoudig verzoek worden herbekeken zonder dat de hele procedure moet worden heropgestart.

1.3.2. Ouderschapsoverleg

Het ouderschapsoverleg omvat een multidisciplinair team, bestaande uit drie leden: een psycholoog of pedagoog (met postgraduaat psychotherapie), een doctor of specialist (met extra opleiding als licentiaat in de jeugdgezondheidszorg) en een maatschappelijk assistent (met optie gezinsbeleid/jeugdzorg). Deze teams worden per gerechtelijk arrondissement georganiseerd. Afhankelijk van het aantal te behandelen zaken in het gerechtelijk arrondissement wordt het aantal teams bepaald.

Bij elke betwisting wat betreft de huisvesting of de woonplaats wordt de zaak door de rechter voortaan eerst overgemaakt aan het ouderschapsoverleg. Dat heeft als opdracht een ouderschapsbemiddeling te organiseren.

Indien dit geen akkoord oplevert tussen de ouders, stelt het ouderschapsoverleg een sociaal onderzoek in om de rechter toe te laten een gefundeerde beslissing te nemen.

1.3.3. Niet-naleving van de verblijfsregeling

Ouders die vaststellen dat de andere ouder de verblijfsregeling niet respecteert, kunnen op eenzijdig verzoekschrift naar de jeugdrechter. Het indienen van zo'n verzoekschrift is gratis. De jeugdrechter kan dan eventueel in een nieuw vonnis tot een andere verblijfsregeling besluiten. Dit kan pas nadat eerdere verzoeningspogingen mislukten.

Ouders die zich niet houden aan de regeling, kunnen ook gemakkelijker worden aangepakt. De jeugdrechter kan onder meer het verblijfsrecht omkeren t.a.v. de ouder die de afspraken niet naleeft. De deurwaarder kan worden ingezet en er kunnen dwangsommen worden opgelegd.

2. IMPACT OP DE SCHOLEN EN DE CLB'S

Voor de scholen en de CLB's verandert en weinig tot niets door deze nieuwe wet. Aangezien er voortaan voorrang wordt gegeven aan een gelijkmatig verdeelde huisvesting zullen scholen en CLB's meer worden geconfronteerd met kinderen die evenveel bij hun vader als bij hun moeder verblijven.

2.1. Ouders met gelijkmatig verdeelde huisvesting

De school mag steeds vertrekken van het **vermoeden van instemming** van de andere ouder, tenzij ze weet heeft van het tegendeel. Indien een school vermoedt of kan vermoeden dat er geen overeenstemming bestaat tussen ouders m.b.t. bepaalde beslissingen over de opvoeding van het kind, is zij verplicht om de instemming van beide ouders te vragen. Indien de school op de hoogte is van een uitspraak van een rechter, is ze natuurlijk verplicht om zich daaraan te houden.

Er bestaat wel geen wettelijke informatieplicht voor scholen. Dat betekent dat scholen niet verplicht zijn om systematisch schoolresultaten apart aan beide ouders te bezorgen, of om beide ouders apart uit te nodigen voor het oudercontact. Indien één van de ouders naar school gaat en uitdrukkelijk om informatie vraagt, zal de school deze wel geven.

Ook in de CLB-praktijk dient men zich, in geval van een gelijkmatige verdeelde huisvesting, niet telkens af te vragen of de ene ouder akkoord gaat met een tussenkomst of een hulpvraag van de andere ouder. Anders is het indien er aanwijzingen zouden zijn dat de ouders er inzake de opvoeding en schoolkwesties erg verschillende zienswijzen op nahouden. In deze gevallen is het wenselijk dat het CLB de uitdrukkelijke instemming heeft van beiden. Bij onenigheid tussen de ouders handelt het CLB steeds in het belang van het kind.

2.2. Concrete situaties waarmee scholen geconfronteerd worden

Globaal kunnen situaties waarmee scholen worden geconfronteerd, worden ingedeeld in volgende thematieken:

- In- en uitschrijven van leerlingen
- Andere handelingen die een beslissing van de ouders vereisen
- Informatie over de jongere inwinnen
- Persoonlijk contact met de jongere (omgangsrecht)

2.2.1. In- en uitschrijven van leerlingen

Wanneer, bij gelijkmatige verdeelde huisvesting, een ouder zijn of haar kind komt inschrijven, mag de school ervan uitgaan dat dit gebeurt met de instemming van de andere ouder. Wanneer de school echter weet heeft of weet had moeten hebben van het ontbreken van die instemming (bv. door een eerdere ervaring met een broer of zus), dan handelt zij niet te goeder trouw als ze toch inschrijft.

Enkele betwistingen:

- Als ouders hun kind in een verschillende school willen inschrijven dan kan de school hier geen standpunt innemen. Haar houding zal neutraal zijn en ze zal die positie van onpartijdigheid ook kenbaar maken aan de beide ouders en de betrokken leerling. De ouder die niet akkoord gaat met de inschrijving kan in het belang van het kind verhaal aantekenen bij de jeugdrechter. De school schrijft niet in maar wacht het vonnis in kortgeding af.

- Als de school op het ogenblik van de inschrijving weet of kan weten dat de afwezige ouder (mogelijk) niet akkoord gaat met de inschrijving, mag ze de leerling niet inschrijven. Indien dit toch gebeurd is, vond er geen rechtsgeldige inschrijving plaats. Dit betekent dat de afwezige ouder bij een jeugdrechter de nietigverklaring van de inschrijving kan vragen en eventueel een schadevergoeding kan eisen.
- Indien na inschrijving blijkt dat de andere ouder niet akkoord gaat met deze beslissing blijft de jongere ingeschreven in de school die hem te goeder trouw inschreef. De ouder die niet akkoord gaat met de inschrijving kan verhaal aantekenen bij de jeugdrechter. De school voert het vonnis uit.
- Indien een ouder zijn kind in de loop van het schooljaar in een andere school inschrijft en de school te goeder trouw handelt, wordt aangenomen dat de leerling ingeschreven is in de nieuwe school. De eerste school schrijft de leerling bijgevolg uit. De leerling opnieuw inschrijven in de eerste school kan niet meer te goeder trouw gebeuren. De school heeft immers weet van het gebrek aan instemming. De ouder die niet akkoord gaat met de inschrijving in de nieuwe school kan wel verhaal aantekenen bij de jeugdrechter. De jeugdrechtbank beslist waar de leerling wordt ingeschreven of geeft aan welke ouder het recht heeft de schoolkeuze te bepalen.

2.2.2. Andere handelingen die een beslissing van de ouders vereisen

Naast de in- en uitschrijving moeten ouders zich akkoord verklaren met de studiekeuze van hun kind, toestemming geven om tijdens de middag de school te verlaten, afwezigheidsbewijzen handtekenen,

In geval van gelijkmatig verdeelde huisvesting mag de school er ook hier van uitgaan dat de ene ouder handelt met instemming van de andere ouder.

2.2.3. Informatie inwinnen over een jongere

Ouders

De ouder die niet het ouderlijk gezag uitoefent, behoudt het recht om toezicht te houden op de opvoeding van zijn of haar kind. Om dit te verwezenlijken, kan die ouder informatie inwinnen bij de andere ouder of, indien dit niet vlot, bij derden (bijv. de school).

Grootouders

Het gebeurt dat grootouders geen informatie krijgen van de ouders van hun kleinkind en zich om die reden tot de school wenden. De school moet niet ingaan op die vraag naar informatie van grootouders betreffende hun kleinkind. De school zal hen aanraden zich tot de jeugdrechtbank te wenden.

2.2.4. Contact met een jongere (omgangsrecht)

Scholen krijgen wel eens de vraag van een ouder of grootouder(s) om het kind te spreken tijdens de schooluren of de middagpauze. De school mag hier niet op ingaan. De vastgelegde omgangsregeling moet worden nageleefd en tenzij het vonnis wordt voorgelegd, kan de school niet weten wat daarin beslist is.

Omdat de school t.a.v. alle betrokkenen een neutrale positie inneemt, creëert zij geen gelegenheden om het omgangsrecht met bepaalde personen mogelijk te maken. De school verwijst deze ouder of grootouder(s) best naar de jeugdrechtbank om een nieuwe regeling te vragen of de naleving van de bestaande regeling te eisen.

De school kan ook een leerling die zich niet goed voelt bij een (niet-nageleefde) bestaande omgangsregeling en/of verblijfsregeling aanraden om zich tot de jeugdrechter te wenden. Een eenvoudige handgeschreven brief volstaat.

Dit kan echter enkel indien er reeds een zaak loopt voor de rechtbank die met de minderjarige te maken heeft. Een minderjarige heeft immers geen procesbekwaamheid, wat betekent dat hij zelf geen zaak aanhangig kan maken. In het geval van een echtscheiding wordt een zaak meestal aanhangig gemaakt door één van de ouders.

2.3. Impact op de CLB's

A. De relatie tussen het CLB en de leerlingen en hun ouders

Het CLB respecteert altijd de rechten van het kind. De begeleiding door het CLB is vraaggestuurd: het begeleidingsaanbod wordt afgestemd op de zorgbehoeften van de school en op de concrete vragen van ouders en leerlingen.

Dit wil zeggen dat een begeleiding pas wordt opgestart als een leerling of een ouder daartoe stappen zet. Indien de school voorstelt om een leerling te begeleiden, zet het centrum de begeleiding enkel voort indien de betrokken leerling hiermee instemt, op voorwaarde dat hij/zij in staat is tot een redelijke beoordeling van zijn belangen, rekening houdend met leeftijd en maturiteit. De leerling van 12 jaar en ouder wordt vermoed in staat te zijn tot een redelijke beoordeling van zijn belangen. In het andere geval wordt de begeleiding enkel voortgezet mits de ouders van de betrokken leerling ermee instemmen.

Wanneer de ouders moeten beslissen om over te gaan tot begeleiding, gelden de principes van de gezamenlijke uitoefening van het ouderlijk gezag of exclusief ouderlijk gezag.

Sommige activiteiten van het CLB zijn verplicht. Instemming van de leerling of de ouders is hier dus niet nodig:

- **Leerplichtproblemen**

Een instemming van de betrokken leerling of zijn ouders is niet vereist als de begeleiding betrekking heeft op de leerplichtproblemen van een leerplichtige jongere in het kader van de wettelijke opdracht van de overheid inzake leerplichtcontrole.

- **Maatregelen bij besmettelijke ziekten**

In geval van besmettelijke ziekten bij leerlingen moet het CLB maatregelen nemen die verdere verspreiding van die ziekten helpen voorkomen. Dit zijn de zogenaamde profylactische maatregelen. De instemming van de leerling of de ouders is ook hier niet vereist.

- **Algemene en gerichte consulten**

De ouders en de leerlingen dienen hun medewerking te verlenen bij de organisatie en de uitvoering van het algemeen en het gericht consult. Beide consulten zijn verplicht. De ouders of de leerling vanaf 12 jaar kunnen zich evenwel verzetten tegen het uitvoeren van een consult door of onder toezicht van een bepaalde CLB-arts. Ouders en/of leerling hebben de mogelijkheid om een andere arts te kiezen. Dit kan zowel een andere arts van hetzelfde centrum zijn ofwel een arts van een centrum naar keuze ofwel een arts die niet tot een centrum behoort maar wel in het bezit is van het hiertoe door de regering bepaalde bekwaamheidsbewijs.

Hier gelden, wanneer ouders dienen te beslissen, opnieuw de principes van de gezamenlijke uitoefening van het ouderlijk gezag of exclusief ouderlijk gezag.

Inzake vaccinaties geldt dan weer een andere regeling: de leerling kan hier pas zelf toestemming verlenen wanneer hij meerderjarig is.

De meerderjarige leerling of de ouders, de voogd of de persoon die de minderjarige leerling onder zijn hoede heeft, wordt schriftelijk geïnformeerd door het centrum over de aard en de bedoeling van de aangeboden vaccinatie. De vaccinaties kunnen pas worden toegediend nadat het centrum hiervoor van de meerderjarige leerling of de ouders, de voogd of de persoon die de minderjarige leerling onder zijn hoede heeft, de schriftelijke toestemming heeft gekregen.

Deze toestemming kan worden gegeven voor meerdere vaccinaties tegelijk maar is niet langer dan twee jaar geldig.

Ook hier gelden, wanneer ouders dienen te beslissen, opnieuw de principes van de gezamenlijke uitoefening van het ouderlijk gezag of exclusief ouderlijk gezag.

B. Het multidisciplinair dossier

Indien één van de ouders het ouderlijk gezag niet (meer) uitoefent, zoals in geval van exclusieve uitoefening, blijft hij het recht op toezicht en informatie behouden. In de praktijk betekent dit dat de CLB-medewerker ook aan deze ouder informatie geeft, althans wanneer hij er uitdrukkelijk om vraagt.

Bij nieuw samengestelde gezinnen is het soms onduidelijk welke de status is van degene die naar het CLB komt voor een bespreking over het kind: het kan iemand zijn die het ouderlijk gezag uitoefent over het kind, maar het kan ook de stiefouder³ zijn of een andere verwant. In dergelijke situatie is het aangewezen zich ervan te vergewissen of er minstens één ouder aanwezig is die het ouderlijk gezag uitoefent.

De stiefouder oefent in geen geval het ouderlijk gezag uit t.o.v. zijn stiefkind, zelfs niet indien de echtgenoot-ouder overlijdt. De stiefouder kan enkel het ouderlijk gezag uitoefenen als hij/zij het stiefkind geadopteerd heeft.

Het CLB legt voor elke leerling voor wie een begeleiding wordt gestart een multidisciplinair dossier aan. Het besluit van de Vlaamse Regering van 8 juni 2001⁴ betreffende het multidisciplinair dossier in de centra voor leerlingenbegeleiding bepaalt de bevoegdheid van de ouders inzake de raadpleging, de overdracht en de toegankelijkheid van de gegevens uit dit dossier. De ouders van de leerling vervullen een belangrijke rol inzake de toegankelijkheid, de raadpleging en de overdracht van de gegevens uit het multidisciplinair dossier.

2.3.1. Welke “ouders” kunnen deze bevoegdheden uitoefenen?

In het CLB-decreet wordt de term "ouders" omschreven als volgt: de personen die het ouderlijk gezag over een leerling uitoefenen of in rechte of in feite een leerling onder hun bewaring hebben. Niet alleen de juridische ouders, maar ook de voogden of de personen die in feite een leerling onder hun bewaring hebben, zoals pleegouders, vallen onder de definitie.

In het BVR betreffende het multidisciplinair dossier wordt de definitie van het woord 'ouders' uit het CLB-decreet niet gevolgd, maar spreken we van 'de titularissen van het ouderlijke gezag'.

1) De titularissen van het ouderlijk gezag

Indien de minderjarige twee ouders heeft, is elk van beide ouders titularis van de voorrechten van het ouderlijk gezag, wat ook de onderlinge verhouding tussen de twee ouders mag zijn. Er bestaat wel de mogelijkheid dat, om welbepaalde redenen, een ouder die niet meer samenleeft met de andere ouder, (bepaalde) voorrechten van het ouderlijk gezag niet meer uitoefent. In dergelijk geval blijft deze ouder een 'inforecht' behouden bij de andere ouder of bij derden. Het is dus perfect mogelijk dat een ouder drager is van het ouderlijk gezag zonder dit evenwel reëel

³ Stiefouder: diegene die samenwoont of gehuwd is met de juridische ouder.

⁴ Een aantal regels uit dit besluit zullen in het kader van het decreet rechtspositie van de minderjarige in de integrale jeugdhulp in de loop van het schooljaar 2006-2007 worden herzien.

uit te oefenen. Anderzijds kan een ouder ook volledig ontzet worden uit het titularisschap van het ouderlijk gezag (op basis van de wet op de jeugdbescherming d.d. 8 april 1995).

2) De voogd

Dit is de persoon die bepaalde ouderlijke prerogatieven, zoals de opvang en opvoeding van de minderjarige, overneemt indien de minderjarige slechts één of geen ouders meer heeft. *(Ook de school voert de beslissingen van de voogd uit en informeert de voogd zoals andere ouders.)*

3) De pleegvoogd

De pleegvoogd is een gezagsinstelling over een minderjarige waarbij een persoon, op contractuele basis, de belangrijkste ouderlijke verplichtingen overneemt van de ouders en meteen ook sommige, doch niet alle prerogatieven van het ouderlijk gezag (of van het voogdijgezag) verwerft (artikel 475bis e.v. burgerlijk wetboek).

(In de praktijk communiceert de school/het centrum met de pleegvoogden over de praktische zaken. De ouders nemen evenwel de beslissingen, die eventueel via de pleegvoogd aan de school/het centrum gecommuniceerd kunnen worden.)

4) De pleegouders

Het betreft een situatie waarbij een gezin dat vreemd is aan de minderjarige, deze bij zich opvoedt, zonder gezagsinstelling als basis.

(In de praktijk communiceert de school/het centrum met het pleeggezin over de praktische zaken. De ouders nemen evenwel de beslissingen, die eventueel via het pleeggezin aan de school/het centrum gecommuniceerd kunnen worden.)

2.3.2. Welke bevoegdheden?

2.3.2.1. Inzagerecht door de leerling en/of de “ouders”

De leerling en zijn ‘ouders’* hebben principieel recht op toegang tot de gegevens van het multidisciplinair dossier. Is de leerling meerderjarig of ontvoogd, dan is hij alleen titularis van het recht op toegang.

Zowel bij exclusief ouderschap als bij een gemengde regeling kan de ene ouder zich niet verzetten tegen het inzagerecht van de andere ouder: beide ouders behouden steeds het recht op informatie. Enkel bij ontzetting uit het ouderlijk gezag heeft de betrokken ouder geen inzagerecht.

Let wel: het principiële recht op toegang geldt niet in volgende gevallen:

- T.a.v. de leerling jonger dan 14 (12) jaar⁵ en zijn “ouders”: indien het begeleidende CLB-team dit strijdig acht met het beroepsgeheim of met de belangen van de leerling;
- T.a.v. de “ouders” van de minderjarige, niet-ontvoogde leerling van 14 (12) jaar: indien de leerling zich uitdrukkelijk verzet tegen het recht op toegang door zijn ouder(s) en op voorwaarde dat het begeleidende CLB-team, op basis van het beroepsgeheim of in het belang van de leerling, oordeelt dat dit verzet verantwoord is.

2.3.2.2. Overdracht van gegevens aan een ander centrum

Het multidisciplinair dossier dient verplicht te worden overgedragen naar een ander centrum wanneer dit de leerling onder zijn toezicht krijgt. Deze verplichte overdracht geldt niet indien de

* naargelang van de situatie komen alle personen zoals omschreven in 2.3.1. daarvoor in aanmerking

⁵ Tot op heden staat in het BVR betreffende het MDD nog steeds de leeftijd van 14 jaar ingeschreven. In uitvoering van het decreet rechtspositie minderjarige zal de leeftijd in de loop van dit schooljaar wellicht gewijzigd worden naar 12 jaar.

leerling van 14 (12) jaar of ouder of de ouders* van de leerling jonger dan 14 (12) jaar zich schriftelijk tegen de overdracht verzetten.

Zowel bij exclusief ouderschap als bij een gemengde regeling is door de rechter bepaald welke ouder over dit recht beschikt.

Bij co-ouderschap geldt het vermoeden van de instemming van de andere ouder. Bij blijvende betwisting tussen beide ouders dient de jeugdrechter in laatste instantie te beslissen.

Dit verzet geldt niet voor de overdracht van de identificatiegegevens, de vaccinatiegegevens, de gegevens in het kader van de verplichte CLB-opdrachten, de bijzondere consulten en de medische onderzoeken uitgevoerd als vorm van nazorg na een algemeen, een gericht of een bijzonder consult.

2.3.2.3. Overdracht van gegevens aan derden

Het centrum en de CLB-medewerkers mogen geen gegevens uit het multidisciplinair dossier bezorgen aan derden. Slechts in volgende gevallen kunnen, mits inachtnaam van de deontologische en privacyregels, wel gegevens van het dossier aan derden worden overgedragen:

- Betrokken schoolpersoneel: voor wat betreft de gegevens die nodig zijn om hun taak naar behoren te kunnen vervullen;
- Anderen: op verzoek of mits schriftelijke toestemming van de leerling van 14 (12) jaar of ouder of de ouders* van de leerling jonger dan 14 (12) jaar. Voor niet-samenlevende ouders gelden hier dezelfde regels zoals vermeld onder 2.3.2.2.

Voor wat betreft de persoonsgegevens over de gezondheid, is de overdracht aan het schoolpersoneel of anderen slechts mogelijk in functie van welbepaalde doelstellingen. (Artikel 7, § 2 van de wet van 8 december 1992 tot bescherming van de persoonlijke levenssfeer ten opzichte van de verwerking van persoonsgegevens).

2.3.2.4. Informatieplicht van het CLB

In het kader van de actieve openbaarheid, draagt de directeur van het centrum er zorg voor dat de betrokken leerling en de "ouders"* op een gepaste wijze worden geïnformeerd over de dossiergegevens, ook wanneer het toegangsrecht niet wordt uitgeoefend.

Bij niet-samenlevende ouders dient hierbij rekening gehouden te worden met de regels vastgelegd in een gemengde regeling of bij exclusief ouderschap. Bij co-ouderschap kan men uitgaan van het principe dat de ene ouder de andere zal informeren, doch in de praktijk en zeker bij een gelijkmatig verdeelde huisvesting tussen beide ouders is het aangewezen om beide ouders te informeren.

* naargelang van de situatie komen alle personen zoals omschreven in 2.3.1. daarvoor in aanmerking

3. BRONNEN

<http://www.jeugdrecht.be>

<http://www.vvkso.be>

<http://www.ond.vlaanderen.be/edulex>

Handboek Jeugdbeschermingsrecht - Auteur: Johan Put - Uitgave Die Keure 2006

Besluit van de Vlaamse regering van 8 juni 2001 betreffende het multidisciplinair dossier in de centra voor leerlingenbegeleiding, *B.S.*, 11 september 2001

Wet van 18 juli 2006 tot het bevoorrechten van een gelijkmatig verdeelde huisvesting van het kind van wie de ouders gescheiden zijn en tot regeling van de gedwongen tenuitvoerlegging inzake huisvesting van het kind, *B.S.*, 4 september 2006

Wet van 13 april 1995 betreffende de gezamenlijke uitoefening van het ouderlijk gezag, *B.S.*, 3 juni 1995

Het Nieuwsblad, *Co-ouderschap in nieuwe wet gegoten*, 6 september 2006

Noot: Het verspreiden van dit artikel of uittreksels uit dit artikel is enkel toegestaan mits bronvermelding.

Bron:

<http://www.clbtorhout.be/Coouderschap%20.doc>